

'De economische ontwikkeling van Stad en Ommeland: waar staan we in 2030?'

Presentatie voor de ALV van de PvdA Groningen, Ons Pand, Groningen, 17 maart 2016.

Jouke van Dijk, Hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse FRW-RUG
 Directeur Waddenacademie
 President European Regional Science Association

Email: jouke.van.dijk@rug.nl
 Website: www.joukevandijk.nl

Trends

1. Economische groei stagneert: crisis is nog niet over, wel licht herstel
2. Krimp/vergrijzing: beroepsbevolking neemt af; Aardbevingen
3. Regionale verschillen nemen af en positie Randstad verschuift
4. Economische herstructurering naar meer diensten gaat door
5. Kennisintensivering, ICT-revolutie, opleidingsniveau stijgt: maar ook 250.000 analfabeten en 1,5 miljoen laaggeletterden
6. Banen op MBO-2/3 niveau verdwijnen door robotisering en automatisering en komen niet weer terug
7. Toenemende mobiliteit, 'Nieuwe Werken' (migratie, pendel en wonen)
8. Veranderende arbeidsverhoudingen (flexibiliteit, ZZP, leven lang leren)
9. Veranderende competentie-eisen → 21st century skills
10. Decentralisatie van (arbeidsmarkt)beleid door rijk naar gemeenten

Hoe staat het er voor?

Ontwikkeling werknemersbanen 2008-2016

Figuur 1.7 Ontwikkeling van het aantal werknemersbanen per kwartaal (ten opzichte van hetzelfde kwartaal voorgaand jaar) (CBS)

Bron: UWV, 2016

Ontwikkeling beroepsbevolking 2008-2016

Figuur 1.8 Ontwikkeling van de beroepsbevolking per kwartaal (ten opzichte van hetzelfde kwartaal voorgaand jaar)

Als de economie aantrekt bieden ook meer mensen zich aan op de arbeidsmarkt!

Bron: UWV, 2016

Ontwikkeling werkloosheid 2008-2016

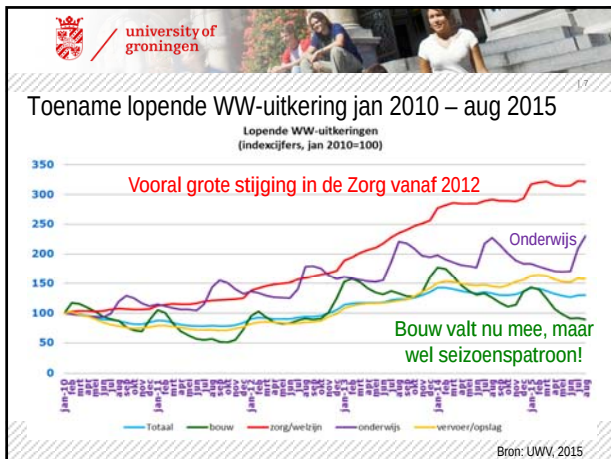
Figuur 1.10 Werkloze beroepsbevolking (na correctie voor seizoenseffecten) t/m januari 2016, maandcijfers (CBS)

Crisis: explosieve stijging
 werkloosheid juli 2011 – maart 2014!
 Nu langzame daling

Is de crisis nu voorbij of komt er weer een nieuwe dip?
 Niemand weet het!

Bron: UWV, 2016

IN BEELD
Max Verstappen begint aan tweede seizoen in Formule 1

DAGBLAD NOORDEN

Zorgwerkers blijvend kansloos

In zorg alleen nog maar vraag naar mensen met een hbo-opleiding

De zorgwerkers in de regio van Groningen zijn blijvend kansloos op de arbeidsmarkt. Dit blijkt uit cijfers van de gemeente Groningen.

DVHN

Schuur van de toekomst naast historische boerderij → 44

GRONINGEN

Crisis na problemen TSN

Wethouder opnieuw verrast door problemen met huishulp

Eemsmond wil vrije koopzondag

25 donderdag 17 maart 2016

Maar vandaag ook in DvHn:

Banengroei in stad Groningen opvallend groot

GRONINGEN De werkgelegenheid in de stad Groningen is tussen 1 april 2014 en 1 april 2015 toegenomen met 3,9 procent. Dat blijkt uit cijfers van de gemeente Groningen.

In een jaar tijd kwamen er ruim 1700 banen bij. Daarmee scoort Groningen goed. Landelijk lag het percentage in dezelfde periode op 0,1.

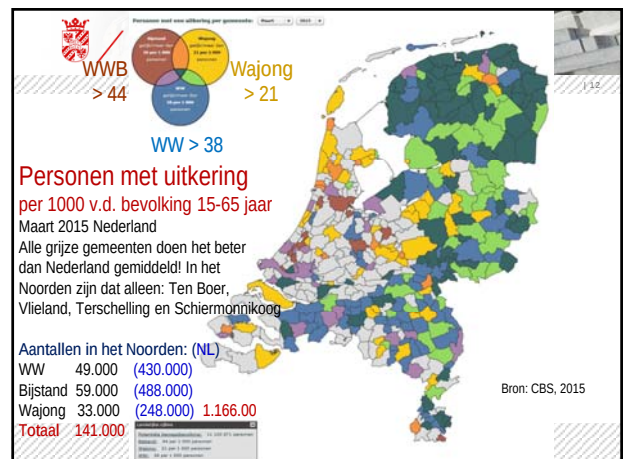
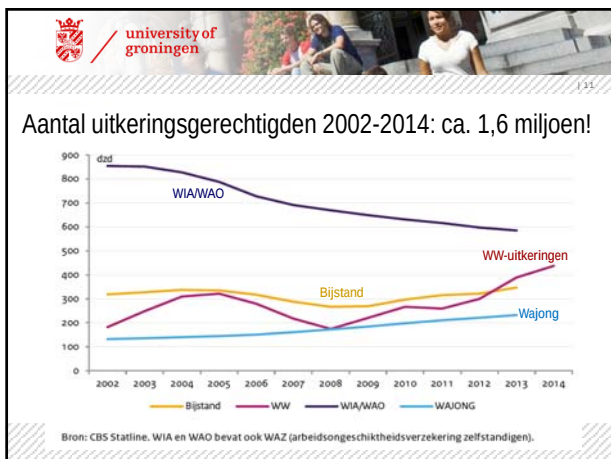
De cijfers zijn vrij oud. De afdeling Onderzoek en Statistiek Groningen

bekijkt de werkgelegenheid ontwikkeling elk jaar van april tot april. Re-centere gegevens zijn niet beschikbaar. Juist de afgelopen periode vielen een paar grote bedrijven, zoals V&D, om. Dat heeft invloed op het cijfer.

Toch denkt wethouder Joost van Keulen dat de stijgende lijn in Groningen doortrekt. Het zijn wat grote faillissementen geweest, maar ook wat grote openingen. Zeker weet ik

De groei is het grootste in de ICT-sector. Daarnaast vallen ook call-centers. Groei is er ook in de handel en horeca, zakelijke dienstverlening en het onderwijs. Bij de overheid, de sector vervoer en opslag en in de financiële sector nam de werkgelegenheid juist af. In de gezondheidszorg nam zowel het aantal bedrijven als de werkgelegenheid af. Binnen de ziekenhuizen is in die sector wel groei te zien.

Bron: DvHn, 17 maart 2016

university of
 groningen

119

Structurele trends

university of
 groningen

118

Ontwikkeling aantal arbeidsplaatsen per inwoner 15-64 jaar 1973-2010

Figuur 3.7 Ontwikkeling arbeidsplaatsen per inwoner 15-64 jaar, 1973-2010

% per jaar

1973-1995

% per jaar

1995-2010

Bron: Bureau Louter, 2015

university of
 groningen

116

Ontwikkeling aantal arbeidsplaatsen per inwoner 15-64 jaar 2004-2014

Score

a. 2004-2009

Score

b. 2009-2014

Bron: Bureau Louter, 2015

university of
 groningen

116

Werkloosheidsverschillen tussen landsdelen worden kleiner

Bron: CBS

university of
 groningen

117

Maar: grotere werkloosheidsverschillen binnen landsdelen!

Afbeelding 3.1. WW-percentages per gemeente
 Nederland en Groningen, juni 2014

WW-percentage
 juni 2014

Bron: UWV

university of
 groningen

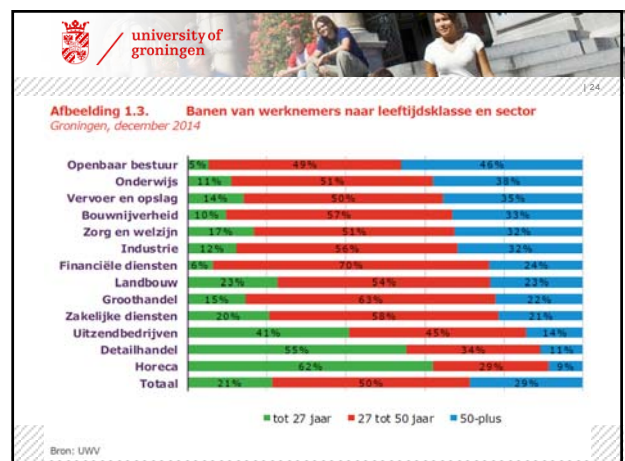
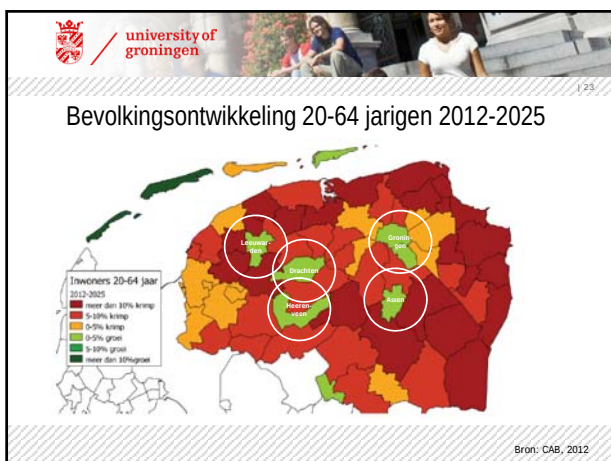
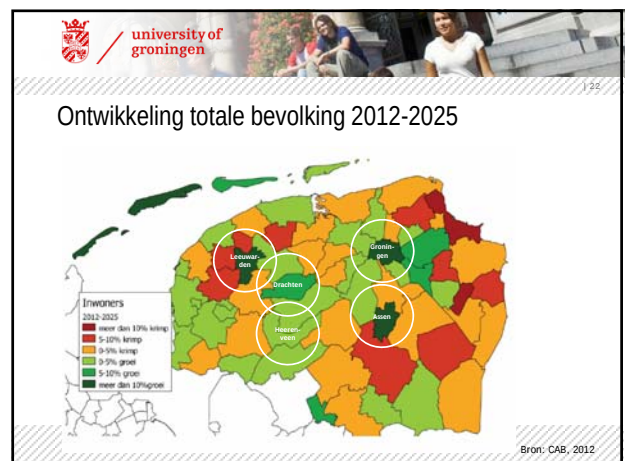
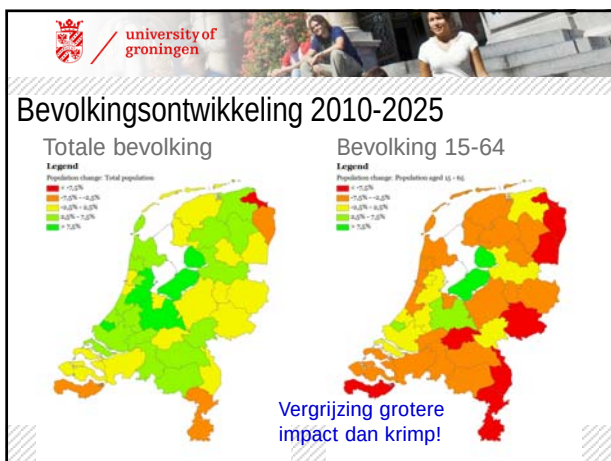
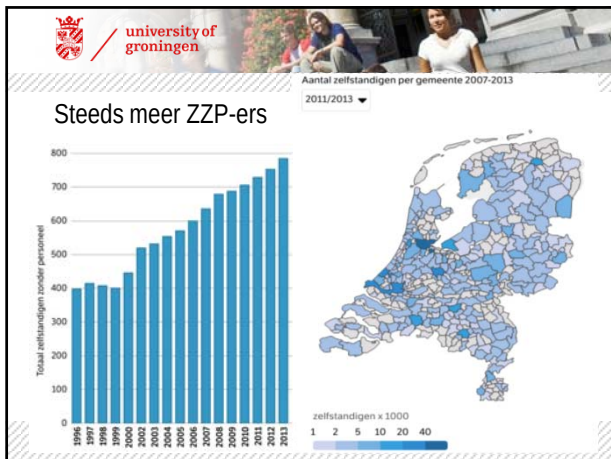
117

‘Vaste baan is niet langer de norm’

Flexibilisering van de arbeidsmarkt in Nederland

Werkzaamheidsgebied	In 2013 als WW	Aantal
Landbouw, bosbouw en visserij	1%	120
Industrie en bouw	2%	240
Handel, hotel- en horecagebouw	4%	480
Transport, vervoer en communicatie	5%	600
Overige dienstverlening	8%	960
Totaal	4%	480

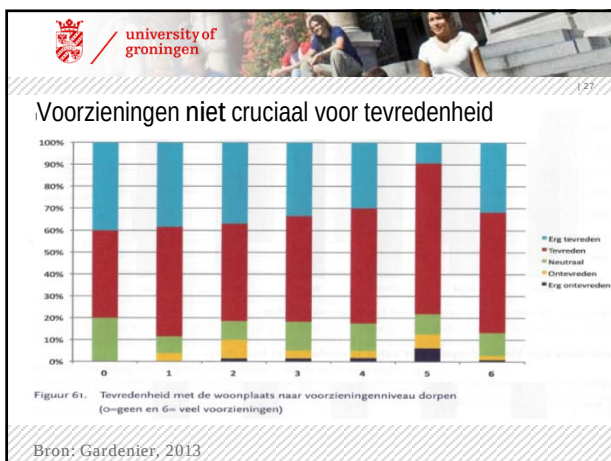
Nog wel vast werk voor onderscheidende technici en ICT'ers'

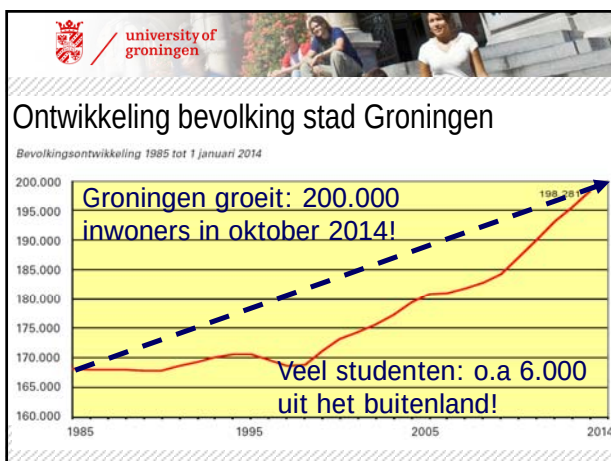
Bedreigd Bestaan (1959)

- 30 november 1959 eerste exemplaar uitgereikt aan Commisaris van de Koningin W.A. Offerhaus.

Ruimtelijke uitsortering via het roltrap model: jongeren gaan naar de stad voor hoger onderwijs

Maar: braindrain is vooral binnen het Noorden i.p.v. naar de Randstad

Brain drain?

- Concentratie hoger opgeleiden in steden begint bij studiekeuze
- Studiesteden houden per saldo afgestudeerden vast, maar voor werk iets meer dan voor wonen
- Gaat ten koste van omliggende regio, maar gemeenten dicht bij de stad Groningen gaan er per saldo ook op vooruit
- Noorden grotendeels zelfvoorzienend in opleiden hoger opgeleiden
- Beetje Braindrain naar de Randstad: is dat dan erg?
- Grote verschillen naar studierichting: vooral economen en juristen vertrekken
- Gaan de 'besten' weg? **Nee!** Alleen bij de economen en juristen

Bron: Viktor Venhorst (2012), 'Smart move? The spatial mobility of higher education graduates', Groningen, RUG/FRW, dissertation.

Grote forensen stromen over steeds langere afstanden van vooral hoger opgeleiden:

ZZP-ers + het Nieuwe Werken:
geen vaste werklocatie
cruciaal:
+ Mooi Wonen
+ Broadband ICT

Lage opgeleiden zijn veel minder mobiel

Bron: Stad en Land, CPB, 2010

Niet overal is goed ICT Broadband en dat is noodzakelijk zowel voor wonen als voor economische activiteiten!

Bron: FRW

Zie ook RUG rapport 'Breedband op het platteland' van Koen Salemink en Dirk Strijker (http://www.rug.nl/frw/news/2012/final_breedband.pdf)

Robotisering en Automatisering

Beroepen komen en gaan ...

Bron: Deloitte

'Robotisering kost tot drie miljoen banen'

PvVN, 2-10-2014

ROTTERDAM Door de technologische ontwikkelingen komen mogelijk twee tot drie miljoen banen op de tocht te staan.

Dit stelt onderzoeksbureau Deloitte op basis van eigen onderzoek. De onderzoekers spreken van een conservatieve inschatting. Vooral voor lageropgeleiden, zoals administratief personeel, assemblagemedewerkers, pizzakoeriers en vakkenvullers, is straks mogelijk geen betaald werk meer. Ook taxi-, vrachtwagen- en buschauffeurs lopen een hoog risico.

Voor hoger opgeleiden liggen de risico's vooral bij beroepen op kort-hbo-niveau (laborant, verzekeringsagent, opzichter en elektricien) en op hbo/wo-niveau bij beroepen als accountants en analisten.

Groepen die hard worden geraakt zijn mbo'ers (1,3 miljoen) en medewerkers in de sectoren economie, recht en management (0,8 miljoen) en techniek (0,5 miljoen), aldus Deloitte.

Benodigde vaardigheden voor de 21ste eeuw:

Maximaal scholen!
Maar: niet iedereen kan MBO-4 halen

Toenemend belang van algemene vaardigheden die zorgen voor **aanpassingsvermogen**

Moeten zgn. 'pret' opleidingen als diervverzorging, kapster sportinstructeur worden afgeschaft?

ROC brochure:

'De leerling is onze klant, niet het bedrijfsleven'

Een beroepsopleiding is geen bedrijfsopleiding!

Minister sluit baanloze toekomst niet uit

Dijkshof, 30-9-2014

De Haag. Minister Lodewijk Asscher van Sociale Zaken sluit niet uit dat er in de toekomst voor veel mensen geen betaald werk meer is.

Door technologische ontwikkelingen kan de meeste arbeid straks wellicht door robots of machines worden verricht. De overheid moet er dan voor zorgen dat er voor die mensen wel een toekomst is, zodat ze kunnen blijven profiteren van de welvaartsgroei.

Asscher zei dat tijdens zijn eerste congres in Den Haag. Hij onderstreepte dat het kabinet het niet op ver wil laten komen. Het wil in op bij voorbeeld onderwijs, opleiding, verhoging van de lasten op arbeid en een betere begeleiding van werklozen om te voorkomen dat steeds meer werkgelegenheid verloren gaat.

Volgens de minister is het angst dat veel werkgelegenheid verdwijnt door technologische ontwikkelingen niet nieuw. Hij riepende de Britse econoom Keynes, die dat al in 1930 voorspelde.

Asscher wens erop dat technologische veranderingen steeds sneller gaan. Een situatie waarin robots het werk van mensen overnemen is al transitie de nabijheid. De minister noemde ontwikkelingen die nu al gaande zijn, zoals zelfrijdende auto's en videoconferenties met robots. Jobs die worden in hoog tempo toegankelijk, bijvoorbeeld in de gezondheidszorg, de bouw of de landbouw.

Asscher zei dat zijn goedkope, maar niet niet, werken in voor per dag. Anderzijds kan Nederland ook profiteren van technologische vooruitgang. Die kan zorgen voor meer welvaart, veiligheid en een hogere levensverwachting, benadrukte de minister. Een schakelvijzel van robotisering in volgende Asscher wil dat het economisch samenleven en kapitaal verloren gaat. De rijkdom komt vooral terecht bij de kapitaalbezitters en de hoogopgeleiden. Werklozen moet lagere inkomens zijn de dijs.

Asscher zei niet wat de overheid precies moet doen om mensen een toekomst te verschaffen als er in de toekomst overvloedige gratis werk over, voor later in de toekomst, maar welde liet hij in het midden. Ook moet dan het belastingstelsel op de helling, omdat er bijvoorbeeld minder belasting zal worden betaald.

Voorzitter Rutger Casseville van vakbond De Unie noemde de uitdaging van Asscher heftig. „De toekomst van de toekomst is nog niet duidelijk, maar de regering zegt bondsdieftal en dan nu deze spreking.“ Als Asscher nu zegt dat er veel meer te maken, moet hij ook met een plan komen voor de middelen die dan de dijs is, vindt Casseville. „Want dat is de groep die het werk kwijtraakt.“

Personen met een uitkering per gemeente

WWB > 44
Wajong > 21
WW > 38

Personen met uitkering per 1000 v.d. bevolking 15-65 jaar

Maart 2015 Nederland

Alle grijze gemeenten doen het beter dan Nederland gemiddeld! In het Noorden zijn dat alleen: Ten Boer, Vrieland, Terschelling en Schiermonnikoog

Aantallen in het Noorden (NL)

WW	49.000	(430.000)
Bijstand	59.000	(498.000)
Wajong	33.000	(248.000)
Totaal	141.000	1.166.000

Bron: CBS, 2015

Participatiewet: quotum 5% arbeidsgehandicapten bij bedrijven > 25 werknemers

Helpt dat?

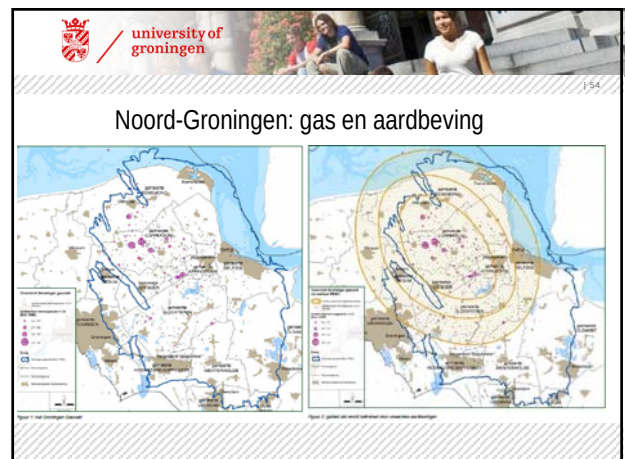
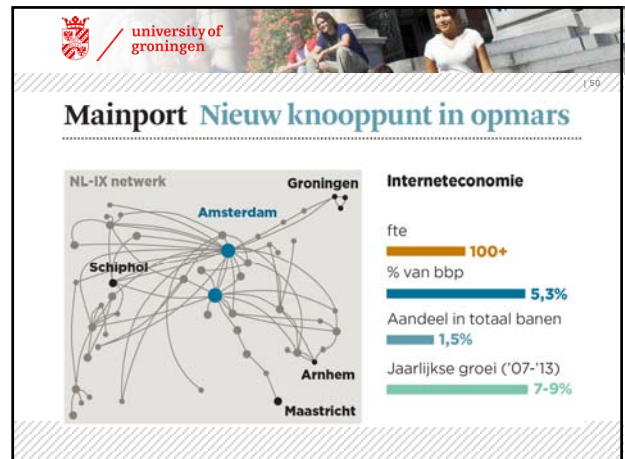
Niet direct! Heel veel gemeenten hebben een grotere doelgroep dan het maximaal beschikbare aantal quotum banen zelfs als alle bedrijven > 25 voor 100% meedoen!

→ Hoe lossen we dat op?

Absoluut verschil per gemeente in omvang quotum banen en quotumdoelgroep

Bron: CBS, LISA, LZA, LZA, eigen bewerking

Hoe moet het verder?

university of groningen

30 januari 2015

REPORTAGE COTTAGE INDUSTRIES

Het Aardappelfeest, een erfbetoon aan een van de mooiste producten uit De Marne, is een nieuw initiatief. Het vloeit voort uit een andere blik op de regio.

Bedrijven in lege kroegen en kerken

De regio De Marne is in de laatste jaren steeds meer bekend geworden als een van de mooiste regio's van Nederland. Het is een regio met veel natuur, maar ook met veel bedrijvigheid. In de laatste jaren zijn er in de regio veel nieuwe bedrijven ontstaan, die vaak in lege kroegen en kerken zijn gevestigd. Dit is een teken van een nieuwe economische ontwikkeling in de regio.

Er is een Horekazuin voor en na de komst van Wijk

De regio De Marne is in de laatste jaren steeds meer bekend geworden als een van de mooiste regio's van Nederland. Het is een regio met veel natuur, maar ook met veel bedrijvigheid. In de laatste jaren zijn er in de regio veel nieuwe bedrijven ontstaan, die vaak in lege kroegen en kerken zijn gevestigd. Dit is een teken van een nieuwe economische ontwikkeling in de regio.

De regio De Marne is in de laatste jaren steeds meer bekend geworden als een van de mooiste regio's van Nederland. Het is een regio met veel natuur, maar ook met veel bedrijvigheid. In de laatste jaren zijn er in de regio veel nieuwe bedrijven ontstaan, die vaak in lege kroegen en kerken zijn gevestigd. Dit is een teken van een nieuwe economische ontwikkeling in de regio.

university of groningen

Lauwersoog: visserij & toerisme

De regio Lauwersoog is een van de mooiste regio's van Nederland. Het is een regio met veel natuur, maar ook met veel bedrijvigheid. In de laatste jaren zijn er in de regio veel nieuwe bedrijven ontstaan, die vaak in lege kroegen en kerken zijn gevestigd. Dit is een teken van een nieuwe economische ontwikkeling in de regio.

Plaatsen in Lauwersoog:

- 100 Lauwersoog
- 101 Lauwersoog
- 102 Lauwersoog
- 103 Lauwersoog
- 104 Lauwersoog
- 105 Lauwersoog
- 106 Lauwersoog
- 107 Lauwersoog
- 108 Lauwersoog
- 109 Lauwersoog
- 110 Lauwersoog
- 111 Lauwersoog
- 112 Lauwersoog
- 113 Lauwersoog
- 114 Lauwersoog
- 115 Lauwersoog
- 116 Lauwersoog
- 117 Lauwersoog
- 118 Lauwersoog
- 119 Lauwersoog
- 120 Lauwersoog
- 121 Lauwersoog
- 122 Lauwersoog
- 123 Lauwersoog
- 124 Lauwersoog
- 125 Lauwersoog
- 126 Lauwersoog
- 127 Lauwersoog
- 128 Lauwersoog
- 129 Lauwersoog
- 130 Lauwersoog
- 131 Lauwersoog
- 132 Lauwersoog
- 133 Lauwersoog
- 134 Lauwersoog
- 135 Lauwersoog
- 136 Lauwersoog
- 137 Lauwersoog
- 138 Lauwersoog
- 139 Lauwersoog
- 140 Lauwersoog
- 141 Lauwersoog
- 142 Lauwersoog
- 143 Lauwersoog
- 144 Lauwersoog
- 145 Lauwersoog
- 146 Lauwersoog
- 147 Lauwersoog
- 148 Lauwersoog
- 149 Lauwersoog
- 150 Lauwersoog
- 151 Lauwersoog
- 152 Lauwersoog
- 153 Lauwersoog
- 154 Lauwersoog
- 155 Lauwersoog
- 156 Lauwersoog
- 157 Lauwersoog
- 158 Lauwersoog
- 159 Lauwersoog
- 160 Lauwersoog
- 161 Lauwersoog
- 162 Lauwersoog
- 163 Lauwersoog
- 164 Lauwersoog
- 165 Lauwersoog
- 166 Lauwersoog
- 167 Lauwersoog
- 168 Lauwersoog
- 169 Lauwersoog
- 170 Lauwersoog
- 171 Lauwersoog
- 172 Lauwersoog
- 173 Lauwersoog
- 174 Lauwersoog
- 175 Lauwersoog
- 176 Lauwersoog
- 177 Lauwersoog
- 178 Lauwersoog
- 179 Lauwersoog
- 180 Lauwersoog
- 181 Lauwersoog
- 182 Lauwersoog
- 183 Lauwersoog
- 184 Lauwersoog
- 185 Lauwersoog
- 186 Lauwersoog
- 187 Lauwersoog
- 188 Lauwersoog
- 189 Lauwersoog
- 190 Lauwersoog
- 191 Lauwersoog
- 192 Lauwersoog
- 193 Lauwersoog
- 194 Lauwersoog
- 195 Lauwersoog
- 196 Lauwersoog
- 197 Lauwersoog
- 198 Lauwersoog
- 199 Lauwersoog
- 200 Lauwersoog

haven Lauwersoog

Plaatsen in Lauwersoog

university of groningen

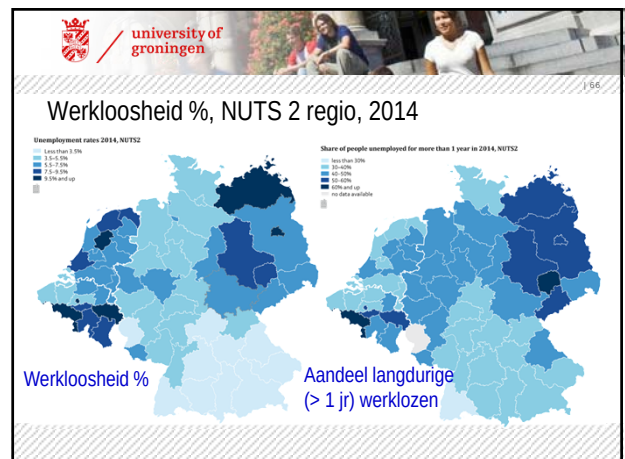
Legaal wiet kweken?

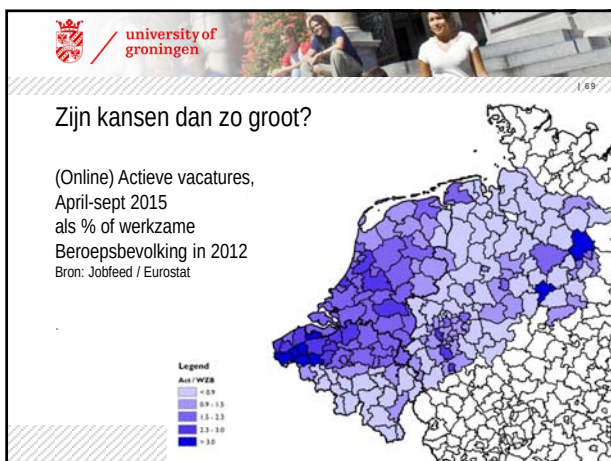
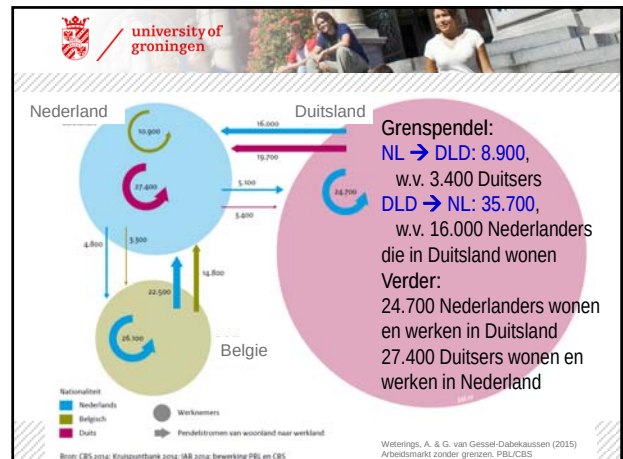
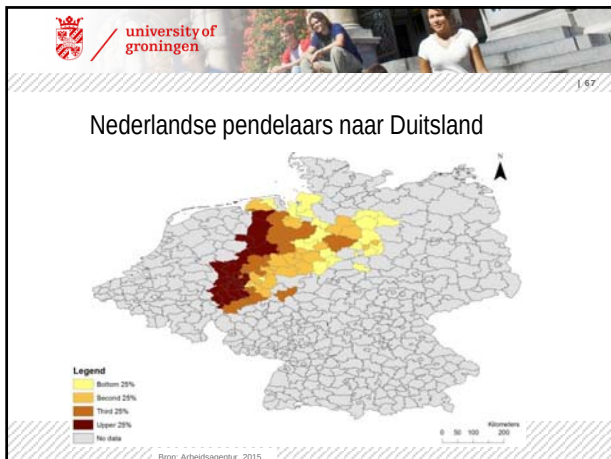

De regio De Marne is in de laatste jaren steeds meer bekend geworden als een van de mooiste regio's van Nederland. Het is een regio met veel natuur, maar ook met veel bedrijvigheid. In de laatste jaren zijn er in de regio veel nieuwe bedrijven ontstaan, die vaak in lege kroegen en kerken zijn gevestigd. Dit is een teken van een nieuwe economische ontwikkeling in de regio.

university of groningen

Werken in Duitsland?

university of groningen

Wie moet wat gaan doen?

- university of groningen
- ### Wat is er nodig?
- Herstructurering van de woningmarkt (koop en huur), onderwijsaanbod, zorgaanbod, voorzieningen
 - Creatieve ideeën voor MEER BANEN, leefbaarheid, sociale cohesie, voorzieningen, Koop een Krot, etc.**
 - Financiën: regio heeft geld + Rijk na stadsvernieuwingsfonds nu plattelandsvernieuwingsfonds
 - Andere regelgeving nodig dan in de Randstad
 - Overall snel internet
 - Er is werk zat: anders denken over arbeid. Basisinkomen?**
 - En verder: creativiteit, innovatie, ondernemerschap en bestuurlijke slagkracht, elkaar wat gunnen en kennis!**
 - Samenwerken van overheden, woningcorporaties, onderwijs- en zorginstellingen en bedrijfsleven (banken, bouw) en regelgeving toegesneden op het Noorden

university of groningen

Kapitaal:

- Economisch
- Menselijk
- Cultureel
- Natuurlijk

+

Zelfvertrouwen Creativiteit Uitstraling

MAGAZINE VAN HET HOOGELAND EN DE EEMDELT | uitgever 01 oktober 2013

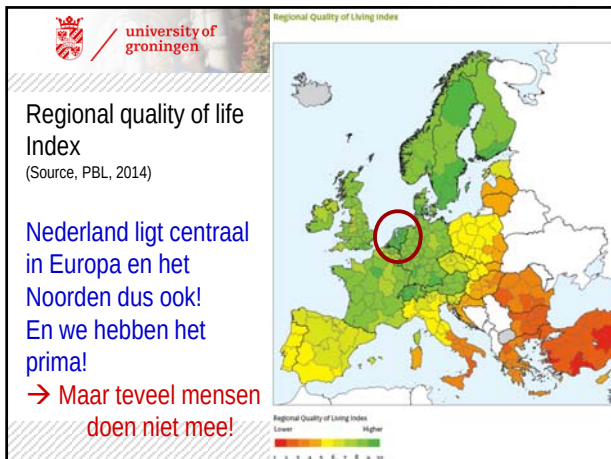
TOP VAN GRONINGEN

Anne Kamminga
die Utrecht
beste kookboekster
van de wereld

Appingedam
meer reuring in
historische en
vitale stad

Delfzijl
herstelt uniek
historisch
centrum

Burgemeester Ruttenberg gaat nieuwe kansen | Grinsteun jeugd van Nederland komt uit Zuidkamp | Oorlogsen en moderne landbouw in Groninger landbouw | Het vergaans grafisch van Adriaan Dijk

university of groningen

Waar staan we in 2030?

- › Het Noorden is een Economische Top Regio in Europa met zelfvertrouwen, creativiteit en uitstraling
- › Prettig woongebied, groeiende bevolking; hoge levensverwachting, geen aardbevingsproblemen meer; iedereen doet mee
- › Stad Groningen heeft 250.000 inwoners en een kennisstad als Oxford met 75.000 studenten (waarvan 20.000 uit het buitenland)
- › Blauwe is stad een succes (en Meerstad is vol)
- › Waddengebied een top toeristische attractie, ook aan de kustkant
- › HSL naar Schiphol en Hamburg/Berlijn; Eelde 5x per dag lijndienst naar Schiphol en/of London en/of Frankfurt + lijndiensten in Europa
- › Komt dit uit? Alleen als u er zelf en vele anderen hierin geloven!

university of groningen

'De economische ontwikkeling van Stad en Ommeland: waar staan we in 2030?'

Presentatie voor de ALV van de PvdA Groningen, Ons Pand, Groningen, 17 maart 2016.

Jouke van Dijk, Hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse FRW-RUG
Voorzitter directie Waddenacademie
President European Regional Science Association

Email: jouke.van.dijk@rug.nl
Website: www.joukevandijk.nl